

TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ

SERMAYE ŞİRKETLERİNİN HAMIL VEYA LEHTARI OLDUĞU BONOLARIN TAHSİL VE PROTESTO İŞLEMLERİ HAKKINDA KANUN TASLAĞI

Genel Gerekçe

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası verilerine göre geçen yıl ülkemizde bir milyonu aşkın bono protesto işlemine tabi tutulmuştur. Protesto edilen bu bonoların tutarı 7 milyar Türk Lirasını aşmaktadır. Mevcut bu veriler bono düzenlenmek suretiyle cereyan eden ticari hayatın denetim altına alınmasını zorunlu kılmaktadır. Öte yandan, protesto olan bono sayısı göz önünde bulundurulduğunda, bonoların ödenmesi, ödeme için ibrazı ve protestolama yönelik günün ekonomik ihtiyaçlarına uygun düzenleme yapılması ihtiyacı duyulmuştur.

Ekonominin denetim altına alınması ana amacından yola çıktığından ve Türk Ticaret Kanununun bonoların düzenlenmesine, ödenmesine ve protesto edilmesine ilişkin hükümlerinde bir değişiklik yapılmaması arzulanğından, sadece sermaye şirketlerinin lehtar ya da hamil olduğu bonolar hakkında alternatif bir düzenlemeye gidilmesi tercih edilmiştir. Zira, ticari hayatta bono kullanımını ağırlıklı olarak sermaye şirketleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, günümüzde bankaların bonoların tahsil ve protesto işlemlerinde aldıkları ağırlıklı rol göz önünde bulundurulduğunda, kendisi de bir sermaye şirketi olan bankaların, tahsil, rehlin ya da temlik cirosu ile hamil durumuna geldikleri bonolar da kanun kapsamı içine alınmıştır. Böylelikle bir gerçek kişi tarafından tahsil, temlik ya da rehlin cirosu ile bankalara verilen bonolar da kanun kapsamına alınarak denetim alanı genişletilmiştir.

Öte yandan, protesto işleminde bono aslının fiziken borçlunun ikametgahının bulunduğu yerdeki notere gönderilmek zorunda olunması nedeniyle dolaşımda çeşitli risklerle karşı karşıya kalınmaktadır. Bu nedenle, bu Kanuna tabi bonoların protesto işleminin sermaye şirketleri tarafından notelere elektronik ortamda gönderilecek görüntü (resim) üzerinden gerçekleştirilmesi, ayrıca, ayrı düşünceden hareketle, borçluya ibraz koşuluyla kendisine ihbar mektubu gönderilmek suretiyle yerine getirilmesi, ihbar mektubunu alan borçlunun noterde bulunan görüntü üzerinden bonoyu incelemesi öngörülmüştür.

Bu Kanuna tabi bonolarda vergi kimlik numarasına yer verilerek suretiyle kayıt dışı ekonomi önlenmeye çalışıldığı gibi, TCMB bildirimlerinde TCKN/VKN ile bildirim yapılmasının sağlanarak aynı isme/unvana ait birden fazla kayıt olması durumunda yaşanan karışıklıkların/sorunların ortadan kaldırılması ve TCMB kayıtlarında isim/unvan benzerliğinin getirdiği ve kredi değerliliğinin olumsuz etkilenmesi sonucunu doğuran değerlendirmelerin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Diğer yandan, kredi değerliliği ölçümlerinde kullanılan TCMB kayıtlarının sistem aracılığıyla çok daha hızlı ve etkin gerçekleştirilmesinin sağlanması suretiyle kredi başvurusunda bulunan vatandaşlarımızın işlemlerinin daha hızlı sonuçlandırılması, olumsuz kredi değerliliğine sahip görünen kişi sayısında gerçeğe eri yakın olacak şekilde azalma sağlanması hedeflenmiştir.

Amaç ve Kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, sermaye şirketlerinin hamili veya ihtarlı olduğu bonolarda bono yapıtlarının içeriklerine, bono düzenlenmesine, kullanımına ve kayıt dışı ekonominin denetim altına alınması önlemlerine katkıda bulunmaya ilişkin esaslar ile bononun protestosuna ilişkin hususları belirlemektir.

(2) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümler uygulanır.

MADDE 1 GEREKÇE

Maddede Kanunun amacı belirtilmiştir. Kanunda yer alan düzenlemelerde Türk Ticaret Kanununun Geneva Yeknesak Kurallarını esas alan bono ile ilgili hükümlerinde herhangi bir değişiklik yapılmamasına özen gösterilmiş, sadece kayıt dışı ekonominin denetim altına alınmasına katkı sağlayacağı düşüncesinden hareketle ve günün ekonomik koşullarına uygun olarak, sermaye şirketlerinin hamili (ciro edilmemiş bonolarda ihtarlı) olduğu, bu Kanunda yer alan hükümlere uygun olarak üretilen bonoların, ödeme için ibrazı, ödenmesi ve protestosu ile ilgili ilave imkanlar geliştirilmiştir.

Ayrıca, Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, başta Türk Ticaret Kanunu olmak üzere genel hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.

Bono yapıtlarının üretimi ve unsurları

MADDE 2 - (1) Bu Kanun hükümleri uygulanacak bono yapıtlarının fiziki veya elektronik olarak üretilmesi Maliye Bakanlığı tarafından yetkili kılınanlarca yapılır.

(2) Her bir bono yapıtlına; keşidecinin ve bononun önyüzünde imzası bulunan borçluların vergi kimlik numarası ile adresleri yazılır.

(3) Sermaye şirketleri adına bono keşide eden kişinin adı ve soyadı, düzenlenen bono üzerine açıkça yazılır.

(4) Türk Ticaret Kanunundaki unsurları taşıması kaydıyla, düzenlenen bononun bu maddede yer alan koşullara aykırı olması bononun geçerliliğini etkilemez.

(5) Bu Kanun hükümleri uygulanacak boş bono yapıtları ek-1'deki şekli ve ölçülere uygun olarak üretilir.

MADDE 2 GEREKÇE

Kanun, Türk Ticaret Kanunu hükümleri gereğince bono düzenlenmesini ve protesto edilmesini ortadan kaldırmamakta, sadece sermaye şirketlerinin hamili (ciro edilmemiş bonolarda ihtarlı) olduğu, bu Kanunda yer alan hükümlere uygun olarak üretilen bonoların, ödeme için ibrazı, ödenmesi ve protestosu ile ilgili olarak, kayıt dışı ekonominin denetim altına alınması amacıyla günün ekonomik koşullarına uygun ilave imkanlar getirmektedir. Bu nedenle, maddede, Türk Ticaret Kanunundaki unsurları taşıması kaydıyla, düzenlenen bononun bu maddede yer alan koşullara aykırı olmasının bononun geçerliliğini etkilemeyeceği açıkça vurgulanmıştır.

Ayrıca ulaşılmak istenilen amacın gerçekleştirilebilmesini teminen, standart tipte bono yapıtları kullanılması öngörümü ve bunun için bono yapıtlarının fiziki veya elektronik olarak üretilmesinin Maliye Bakanlığı tarafından yetkili kılınanlarca yapılması benimsenmiştir.

Kayıt dışı ekonominin denetim altına alınması amacıyla yönelik olarak bu Kanuna tabi olarak üretilen bonolarda, bononun ön yüzünde imzası bulunan kişilerin vergi kimlik numaralarının, ödeme için ibraz ve protesto işlemlerinin sıhhalî bir şekilde gerçekleştirilmesine yönelik olarak da aynı kişilerin adres bilgilerinin bonoda yer alması öngörülmüştür.

Tüm bunların yanı sıra, 5941 Sayılı Çek Kanunu'nun 2 nci maddesinde yer alan düzenlemeye paralel olarak lüzel kişi adına bono keşide eden kişinin adı ve soyadının, düzenlenen bono üzerine açıkça yazılması hükmüne yer verilmiştir.

İbraz ve Ödeme

MADDE 3- (1) Sermaye şirketlerinin hamill veya lehtar olduğu bonolar için keşideciye bono bilgileri ile ödeme yeri ve ödeme şekline ilişkin bilgileri içeren bir ihbar mektubu gönderilmesi, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 708 inci maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde ibraz yerine geçer. İhbar mektubunun 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 18 inci maddesinin (3) numaralı fıkrasında belirtilen usullerle gönderilmesi ve vade gününden en az 3 gün önce borçlunun adresine ulaşması şarttır.

(2) Bono bedeli, ihbar mektubunda açıklanan ödeme şekli bilgileri çerçevesinde bir makbuz mukabilinde ödenir. Ödeme yapan kişinin talep olması halinde bono aslı da kendisine teslim edilir. Aksi takdirde ileride ödeme yapan kişiye teslim edilmek amacıyla sermaye şirketi nezdinde 5 yıl süre ile saklanır.

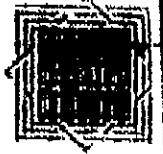
MADDE 3 GEREKÇE

(1) Maddenin 1 inci fıkrası ile sermaye şirketlerinin lehtar veya hamill olduğu bonoların vadesinde ödenmesini teminen keşideciye ihbar mektubu gönderilmesi, bu mektubun da 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 708 inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülmüş bulunan senedin keşideciye ibraz edilmesi işleminin yerine geçeceği öngörülmüştür. Elinden sayısızca bono geçen sermaye şirketlerinin tek tek bono keşidecilerine bizzat ulaşarak bono ibraz etmesi büyük güçlükler yaratmaktadır. Bunun yerine sermaye şirketlerinin bono hakkındaki bilgileri içeren bir ihbar mektubu düzenlemesi ve bu ihbar mektubunu borçlunun adresine 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 18 inci maddesinin (3) numaralı fıkrasında belirtilen usullerle vadeden en az 3 gün önce borçlunun adresine ulaştırılması inkamı yaratılmaktadır.

Sermaye şirketlerinin lehtar veya hamill olduğu bonoların ödeme işlemlerinde kolaylıklar sağlanmış, ayrıca madde ile sermaye şirketlerinin bono bedelini tahsil etmesi durumunda talep halinde borcu ödeyene tade edilmek üzere bono aslını 5 yıl süre ile nezdinde saklayacağı hükmü getirilmiştir.

Protesto

MADDE 4- (1) Sermaye şirketlerinin hamill veya lehtar olduğu, bu Kanuna uygun olarak düzenlenen bonoların vadesinde ödenmemesi üzerine yapılacak protesto işlemleri, sermaye şirketleri tarafından Türkiye Noterler Birliği ile yapılacak protokol çerçevesinde Türkiye Noterler Birliği'ne elektronik ortamda gönderilecek bono görüntüsü (resmî) esas alınarak

gerçekleştirilebilecektir. Buna ilişkin esas ve usuller sermaye şirketleri ile Türkiye Noterler Birliği arasında yapılacak protokollerle belirlenir.

(2) Sermaye şirketleri tarafından, 1 inci fıkrada belirtilen protokol çerçevesinde notere gönderilmek üzere Türkiye Noterler Birliği'ne gönderilen bono görüntüsü ile bono aslı arasında fark bulunması ve bu nedenle haksız protestoya sebebiyet verilmesi durumunda bundan doğan protesto işlemlerine ilişkin hukuki sorumluluk sermaye şirketlerine aittir. Protesto edilen bonoya ait protesto evrakı güvenli elektronik imza ile imzalanmış olarak noterler tarafından Türkiye Noterler Birliği'ne, Türkiye Noterler Birliği tarafından da sermaye şirketlerine elektronik ortamda iletilecektir. Bu şekilde iletilecek protesto evrakı her türlü yasal işlemde kullanılabilir.

MADDE 4 GEREKÇE

Maddenin 2 nci fıkrası bu Kanuna göre düzenlenen bonoların protesto işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirilmesini düzenlemektedir. Mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde gerçekleştirilen protesto işlemleri, özellikle bankalar başta olmak üzere gerek sermaye şirketleri gerek noterler nezdinde çok ciddi operasyonel iş yükü yaratmaktadır. Bu nedenle sermaye şirketlerinin hamili veya lehtar olduğu bonoların protesto işlemlerinin, sermaye şirketleri ile noterler arasında kurulacak elektronik iletişim imkanıyla elektronik ortamda gönderilecek görüntü (resim) üzerinden gerçekleştirilmesi, işlemin teknik detaylarının da sermaye şirketleri ile Türkiye Noterler Birliği arasında yapılacak protokollerle belirlenmesinin uygun olacağı öngörülmüştür.

3 üncü fıkrada elektronik ortamda gerçekleştirilecek protesto işlemlerinde, bono aslı ile elektronik görüntü arasında fark bulunması ve bu nedenle haksız bir protestoya sebebiyet verilmesi durumunda bundan doğabilecek hukuki sorumluluğun sermaye şirketlerine ait olması öngörülmüştür. Ayrıca protesto edilen bonolara ilişkin protesto evrakının da yine noterler tarafından sermaye şirketlerine güvenli elektronik imza ile imzalanmış olarak elektronik ortamda iletilmesi ve bu şekilde iletilecek protesto evrakının da her türlü yasal işlemde kullanılabilmesi öngörülmüştür.

Mücbir sebepler

MADDE 5- Bu Kanuna tabi bonoların protesto işlemlerinde, sermaye şirketleri ile Türkiye Noterler Birliği ve Türkiye Noterler Birliği ile noterler arasında kurulacak elektronik sistemde meydana gelecek kesintiler TTK Madde 731 anlamında mücbir sebep sayılır. Mücbir sebebin devamı süresince bononun protestosuna ilişkin süreler işlemez.

MADDE 6 GEREKÇE

Bu Kanuna tabi bonoların protesto işlemlerinde, sermaye şirketleri ile Türkiye Noterler Birliği ve Türkiye Noterler Birliği ile noterler arasındaki elektronik sistemde meydana gelecek kesintiler, TTK 731 nci maddede anlamında mücbir sebep sayılmış ve buna bağlı olarak da mücbir sebebin devamı süresince bononun protestosuna ilişkin sürelerin işlemeyeceği hükmüne yer verilmiştir.

Vergi ve Harç İstisnaları

MADDE 6 – (1) Bu Kanunun ikinci maddesine uygun olarak düzenlenen bonoların protesto işlemlerinde noter harcı ve değerli kâğıt bedeli alınmaz.

(2) Bu Kanunun ikinci maddesine uygun olarak düzenlenen bonoların tahsil için yapılacak işlemler 492 Sayılı Harçlar Kanunu'nda belirtilen harçlardan (yargı harçları dahil) istisnadır.

MADDE 6 GEREKÇE

Madde ile bu Kanuna tabi bonoların kullanımını teşvik edici nitelikte düzenlemeler yapılmış olup, (1) numaralı fıkrasıyla bu Kanunun ikinci maddesine uygun olarak düzenlenen bonoların protesto işlemlerinde noter harcı ve değerli kâğıt bedelinin alınmayacağı, (2) numaralı fıkrasıyla da bu Kanunun ikinci maddesine uygun olarak düzenlenen bonoların tahsil için yapılacak işlemlerin 492 Sayılı Harçlar Kanunu'nda belirtilen harçlardan (yargı harçları dahil) istisna olacağı hükmü getirilmiştir.

Yürürlük

MADDE 7 - (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 8 - (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

